

Keskustelua yleisten kirjastojen kuvailukeskuksen perustamisesta

Tuula Haavisto 6.11.2015

Yleisten kirjastojen neuvosto

Kuvailutiedon tuottamisessa uudelleenarvioinnin tarve

- Ympäristö muuttuu, uudet tiedonhakatavat ja verkon mahdollisuudet (avoin, linkitetty data)
 - Lainsäädäntö velvoittaa (kokonaisarkkitehtuuri)
 - Uusia yhteistyömahdollisuuksia – kustantajat, (NextMedia-yhteistyö)
 - PIKIn/Tampereen kokemukset Melindasta, Vaskin/Turun kokemukset Finnasta
- tilaisuus hahmottaa kuvailutiedon tuotantoprosessi yleisten kirjastojen kannalta kokonaisuudessaan uudelleen – mistä osista optimaalisin tuotantoprosessi rakennetaan?

Ratkaiseva kysymys: millaisiin tarpeisiin etsitään ratkaisuja?

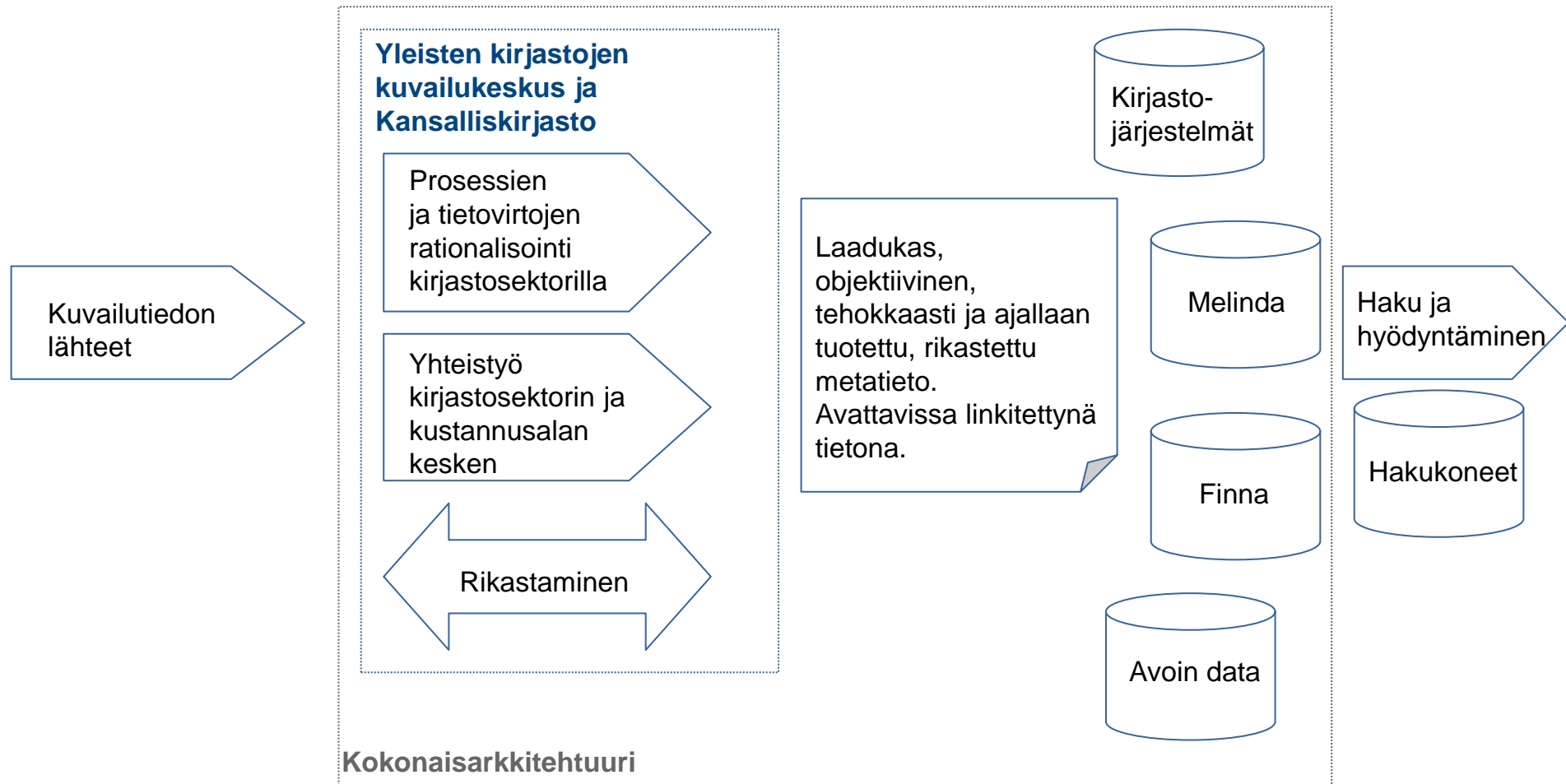
- Tarvitaan **hyvä välineistö tiedonhakuun** – yksittäiset teokset ja aihepiirit
- Luku- ym. **suositusten apuvälineitä**
- Metatietoa, joka on **linkitettävissä muuhun verkkoaineistoon.**
- Metatiedon tuotantoprosessin on **tuettava myös hankintaprosessia** – yleisissä kirjastoissa se on **rytmiltään NOPEAMPI** kuin tieteellisissä ja erikoiskirjastoissa
- **Päällekkäistyön välttäminen**

Ratkaiseva lenkki hahmotellussa uudessa prosessissa: automatisointi

- Otetaan käyttöön uutta tekniikkaa, jonka sovittamien prosessiin *vaatii koko kirja-alan yhteistyötä*
 - Poimintaluetteloinnin sijaan automaatti-indeksointi, joka kytkeytyy kirjastojen hankintaohjelmiin
 - Automaatti-ideksoinnin käyttöönotto edellyttää keskitettyä kuvailutiedon tuotantoa
- Indeksointityökalun käyttöönotto kannattaa toteuttaa niin että koko kirja-ala hyötyy sen sijaan että jäädään osaoptimoimaan kirjastojen piiriin
 - Yhteistyö tässä tukee yleisten kirjastojen asemaa e-kirjojen käyttöoikeuksista neuvoteltaessa

Kuvailutietotuotannon tehokas ja laadukas hallinta kansallisesti

Mitä yksittäinen yleinen kirjasto hyötyisi?

- Manuaalityö vähenee (lisää automaatiota mukaan)
- Luettelointityö vähenee, lisää aikaa asiakastyöhön
- Pääsemme mukaan open dataan, uusiin tiedon jakamiskäytäntöihin
- Pääsemme mukaan ajantasaisen linkitetyn datan maailmaan, luettelointitietomme tarttuvat hakukoneiden hakuihin
- Asiakasnäkökulma: sopeutetaan tiedonhakukoneistomme sen mallin mukaiseksi, johon käyttäjät ovat verkossa muutenkin tottuneet

Kansalliskirjaston kannalta

- Prosessikuvia piirretään parhaillaan uusiksi yhteistyössä Kansalliskirjaston kanssa
- Yleisten kirjastojen yhteinen kuvailukeskus tarjoaa kansalliskirjastolle keskitetyn mahdollisuuden **saada yleisten kirjastojen tieto Melindaan sekä takautuvasti että jatkuvasti**
 - KK:n tarve selvittää ja ylläpitää yhteyksiä eri kirjastojärjestelmiin vähenee
 - KK:lta poistuu myös tarve selvittää suhteita hankintajärjestelmään
 - Tuotettu tieto on tasalaatuisempaa

Yleisten kirjastojen kuvailukeskus 1/2

- Tällä hetkellä esim. Helmet-kirjastoissa **kuvailaan itse** 53 % kirjoista ja 80 % musiikkiaineistosta (BTJ kuvailee loput).
- Kuvailutiedot voidaan kansallisella tasolla tuottaa **1 M€:lla nykyisten yli 8 M€:n sijaan:**
 - Perustetaan **yleisten kirjastojen kuvailukeskus**, joka huolehtii kuvailutietojen tuottamisesta tai hankkimisesta
 - Helsinki vai joku muu?
 - Tekeekö itse vai hankkiiko alihankkijalta?
 - Kuvailutiedot tuotetaan **tasalaatuisesti ja NOPEASTI** yleisten kirjastojen puolesta

Yleisten kirjastojen kuvailukeskus 2/2

- Kuvailutietoa tuotetaan samassa prosessissa kaikille yleisille kirjastoille ja kansalliskirjastolle sekä ulkopuolisten tahojen hyödynnettäväksi
- Kuvailutiedot jaetaan **kaikille yleisille kirjastoille sekä Melindaan** välittömästi niiden valmistuttua FINNMARC/MARC21/RDA-muodossa
- Maakuntakirjastoissa kirjastoissa kuvaillaan **vain hyvin pieni määrä paikallista aineistoa**
- Kuvailukeskus perustetaan **iteratiivisesti ja ketterän kehityksen** periaatteita noudattaen

Melinda-metatietovaranto, Finna-palvelu ja yleiset kirjastot

- Yleisten kirjastojen takautuva aineisto: viedään **Melindaan** yksi tarpeeksi iso kokoelma (mieluiten HelMet, ei ole toistaiseksi päätetty)
- **Kuvailukeskus liitetään Melindaan** ja kuvailutiedot tulevat jatkossa sen kautta osaksi metatietovarantoa
- Kuvailukeskus **jakaa kuvailutiedot Melindaan** rikastettuaan *Onix-tietoa* (ei luettelo Alephilla)
- **Asiakashaut muista yleisten kirjastojen kokoelmista Finnasta**, kuten Vaski-pilotissa on tehty (eivät nyt liity Melindaan).

Onix-tieto ja kuvailutiedot

- Yhteistyötä jatketaan Onix-tiedon parissa kuvailutietojen tuottamiseksi ja jakamiseksi **koko kirja-alalla**
- **Ennakkotiedot** tulevat kustantajilta **Onix-keskuksen kautta** kuvailukeskukselle (tai sen alihankkijalle)
- Eri toimijat rikastavat Onix-tietoa prosessin eri vaiheissa ja jakavat sen kaikkien **prosessiin osallistuvien kesken** (ml. kustantajat)
- Kuvailutietoa jaetaan **avoimena linkitettyinä datana** CC04 -lisenssillä kaikille sitä haluaville tahoille

Mitä maksaa ja kuka maksaa

- Rahoitusmalli toistaiseksi avoin
- Kustannukset eivät ylitä yleisten kirjastojen nykyisiä luettelointitiedon hankintakustannuksia, tavoite tietysti päästä niiden alle
 - Kulut valtakunnan tasolla nyt 8M€, tavoitteena 1M€
 - Haetaan kustannustehokas ja mahdollisimman vapailla rajapinnoilla varustettu toimintatapa + siihen liittyvät ohjelmistot
- Yleisissä kirjastoissa kustannussäästö näkyy ennen kaikkea henkilöstökuluissa: henkilöstöresursseja vapautuu muuhun työhön tai siihen, että vastataan kuntien säästöpaineesiin

- **Summa summarum**
- Puhutaan isommasta kokonaisuudesta kuin pelkästä kirjastojen luettelointidatasta: rikastetusta ja linkitetystä datasta ja sen luontiprosessista, jossa kirjastot ovat yksi toimija, eivät erillinen metadatasareke
- lopputulos avaa Suomessa uudentyyppisen asiakaskokemuksen yleisten kirjastojen käyttäjille: **lähenee minkä tahansa linkitetyn ja tägitetyn tiedon käyttökokemusta, plus luettelomme avautuvat muuhun verkkoon (RDA)**